

Skipulagsstofnun  
Borgartún 7b  
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 17. október 2023  
Málsnúmer: 202309-0027  
SS

## Efni: Umsögn um matsáætlun framkvæmdar við Sundabraut.

Vísað er í tölvubréf frá Skipulagsstofnun sem barst í gegnum Skipulagsgátt, þann 19. september 2023, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um matsáætlun fyrir mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar Vegagerðarinnar og Reykjavíkurbogar á Sundabraut.

Við undirbúning matsáætlunar var leitað til Náttúrufræðistofnunar eftir ráðgjöf um gæði fyrirbyggjandi gagna og þörf á frekari gagnasöfnun fyrir þá umhverfisþætti sem varða fagsvið stofnunarinnar þ.e.a.s. jarðminjar og lífríki, einkum fuglalíf og gróður, en einnig botndýralíf og laxfiska, sem þó ber að benda á að eru frekar á fagsviði Hafrannsóknarstofnunar. Náttúrufræðistofnun hefur því nú þegar komið á framfæri ýmsum ábendingum til framkvæmdaáðila sem vænta má að hafi haft áhrif á innihald matsáætlunar og verður þess getið í umsögninni eins og við á.

Að því sögðu vill Náttúrufræðistofnun koma á framfæri frekari ábendingum um matsáætlunina sem eru eftirfarandi:

Í matsáætluninni kemur fram að tímaáætlun matsferlisins geri ráð fyrir að umhverfismatsskýrsla verði send til athugunar Skipulagsstofnunar snemma árs 2024. Það vekur furðu því matsáætlun sem gerir grein fyrir nauðsynlegum athugunum til að meta umhverfisáhrif á ýmsa umhverfisþætti er lögð fram til kynningar núna að hausti 2023, og því stutt í áætluð skil á umhverfismatsskýrslu. Hvernig er hægt að gera ráð fyrir að nauðsynlegar athuganir hafi farið fram innan nokkurra mánaða eftir að matsáætlun er kynnt? Um afar stóra framkvæmd er að ræða og mikið af umhverfisþáttum sem ber að meta og þótt fyrirbyggjandi gögn séu töluverð og eitthvað af nýjum athugunum hafi þegar farið fram, verður að teljast ólíklegt að hægt sé að gera ráð fyrir að ekki verði þörf á frekari athugunum sem framkvæma þurfi árið 2024. Slíkt kemur ekki í ljós fyrr en álit Skipulagsstofnunar um matsáætlun liggur fyrir. Varðandi t.d. lífríkisþætti eins og fuglalíf og gróður eru vor, sumar og haust mikilvægir tímar fyrir athuganir á vettvangi. Þá kemur skýrt fram að athuganir á ferðum lax- og urriðaseiða muni fara fram árið 2024. Það er því óábyrgt að mati Náttúrufræðistofnunar að áætla þessa tímaáætlun matferlis sem kynnt er í matsáætluninni.

Greint er frá helstu framkvæmdaþáttum sem hafa áhrif á umhverfið í kafla 4.2. Stórt svæði verður fyrir beinu raski, bæði á þurru landi og á haf- og strandsvæðum. Töluvert af þessum svæðum eru lítt röskuð í dag og eru búsvæði fyrir margs konar lífverur. Beint rask á búsvæðum á framkvæmdasvæði er veigamikill þáttur en einnig þarf að skoða mjög vandlega hvort framkvæmdin valdi raski á búsvæðum annars staðar á áhrifasvæðinu, sérstaklega haf- og strandsvæðum sem geta orðið fyrir áhrifum af t.d. breytingum á straumum. Stefnt er að því að skoða hvernig umferð á rekstartíma hefur áhrif á hljóðvist og loftgæði. Þennan framkvæmdaþátt þarf líka að meta með tilliti til áhrifa á lífríki þar sem umferð getur valdið beinu tjóni en einnig truflað lífverur s.s. með hljóð- og ljósmengun. Mikilvægt er að huga að



Þessu einnig þegar lagt er mat á áhrif framkvæmdarinnar á dýralíf sérstaklega, bæði á landi og í sjó.

Stefnt er að því að meta áhrif framkvæmdar á hafstrauma, öldufar og setflutninga. Þetta er afar mikilvægur þáttur að mati Náttúrufræðistofnunar því breytingar á þessum umhverfisþáttum geta haft afleiðingar út fyrir framkvæmdasvæðið og á verðmæt og lífauðug haf- og strandsvæði sem eru flest undir einhvers konar vernd. Þar vegur friðlýstu svæðin Leiruvogur og Blikastaðakró þyngst og áhrif þverunar Leiruvogs, en einnig áhrif framkvæmda við brúarsmíði eða gangagerð á straumakerfi og setflutninga í Elliðaavogi sem hafa áhrif á ósasvæði Elliðaánna og Grafarvog. Mikilvægt er að tengja saman mat á áhrifum á hafstrauma, öldufar og setflutninga og mat á áhrifum á lífríki þ.m.t. botndýralíf, laxfiska og fugla.

Ekki er stefnt að frekari rannsóknum á botndýralífi. Náttúrufræðistofnun hefði þó talið ástæðu til að kortleggja betur botndýralíf í mynni Leiruvogs þar sem fyrri athuganir miðuðust við ytri legu á þverun vogsins auk þess sem áhrifasvæði framkvæmdarinnar með tilliti til botndýralífs getur verið töluvert stærra en þar sem beint rask verður. Sérstaklega í ljósi þess að Leiruvogur og Blikastaðakró hafa verið friðlýst og nýlegar upplýsingar um botndýralíf þar af skornum skammti. Þá hafa ýmsar breytingar orðið síðan gagnasöfnun fór fram s.s. uppbygging athafnasvæðis Björgunar í Gunnunesi með gerð landfyllingar og aukning á skipaumferð almennt á svæðinu. Nýrri gögn gætu varpað ljósi á hvort einhverjar breytingar hafa þegar orðið á botndýralífi.

Þegar um svo stóra framkvæmd er að ræða er gildi heildstæðrar kortlagningar á lífríki áhrifasvæðisins óumdeilt. Þá ber að geta þess að þótt tegundafjölbreytni botndýrasamfélaga sé alla jafna ekki mikil á þeim svæðum í nágrenni framkvæmdasvæðisins sem hafa verið skoðuð, og lítið um botndýrategundir með hátt verndargildi vegna fágætis, þá eru þessi botndýrasamfélög mikilvæg undirstaða fæðu fyrir önnur dýr, fugla, spendýr og fiska og því mikilvægt að almennt draga úr neikvæðum áhrifum á botndýralíf eins og mögulegt er.

Fram kemur að stefnt verði að talningum á fuglum á þeim svæðum sem verða þveruð með brúm og fyllingum og að þær talningar munu ná til farfugla að vori og hausti auk varpfugla að sumri. Einnig verður varp kannað á fyrirhugaðri veglínu og stuðst við vetrartalningar Náttúrufræðistofnunar á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði. Þessi áform eru í takt við ráðgjöf Náttúrufræðistofnunar þegar leitað var til stofnunarinnar við undirbúning matsáætlunar. Betur hefði mátt lýsa aðferðafræði við talningar t.d. hversu mörg talningasvæði/snið væru áætluð og hve margar talningar. Upplýsingar um fuglalíf annars staðar á áhrifasvæðinu t.d. í Leiruvogi, Blikastaðakró og Grafarvogi ættu einnig að nýtast. Við mat á áhrifum framkvæmdarinnar á fuglalíf ætti einnig að meta áhrif umferðar í rekstri Sundabrautar þ.m.t. hættu á árekstrum, hljóð- og ljósmengun.

Ekki eru gerðar athugasemdir við áætlaðar athuganir á laxfiskum. Mjög mikilvægt er að kanna vandlega áhrif framkvæmdarinnar á ferðir laxfiska. Benda má á að líkt og með fuglana þarf í mati á umhverfisáhrifum að meta áhrif frá umferð á rekstratíma sérstaklega áhrif mengunar af ýmsum toga.

Stefnt er að úttekt á gróðurfari sem er jákvætt og í takt við ábendingar Náttúrufræðistofnunar í fyrra samráði. Hins vegar er engin lýsing á aðferðafræði eða hvenær stefnt sé að gróðurúttekt.

Fram kemur að unnið verði nýtt vistgerðarkort en ekki hvaða aðferðafræði verður beitt og ekki hvort sú kortlagning mun einnig ná yfir fjöruvistgerðir.

Athygli vekur að ekkert er fjallað um spendýr. Vitað er að landselir nýta fjörusvæði innan áhrifasvæðis framkvæmdar mikið, sérstaklega nálægt Gorvík og Blikastaðakró en einnig víðar. Að mati Náttúrufræðistofnunar ætti að skoða hvort og hvernig framkvæmdin hefur áhrif á seli, notkun þeirra á svæðinu og ferðir um það. Sömuleiðis ætti að safna upplýsinga um ferðir hvala, einkum smáhvela um áhrifasvæði Sundabrautar.

Ekki stendur til að gera frekari úttekt á jarðminjum og er talið að gögn úr fyrra umhverfismati dugi. Fram kemur í lýsingu á jarðfræði svæðisins að nokkuð er um menjar sem tengjast ísaldarlokum. Að mati Náttúrufræðistofnunar ætti að fjalla betur um þær menjar og um verndargildi þeirra. Er lagt til að svo sé gert í umhverfismatsskýrslu og ef gögn eru ekki nægjanleg að farið sé á vettvang og menjar þessar kortlagðar og metnar.

Náttúrufræðistofnun gerir ekki frekari athugasemdir við matsáætlunina og telur að hún fjalli um helstu atriði sem máli skipta nema að það skortir umfjöllun um spendýr, einkum seli. Þá er umfjöllun um aðferðafræði við gagnasöfnun fyrir suma umhverfisþætti frekar rýr – einkum varðandi fugla og gróður.

Náttúrufræðistofnun er reiðubúin til frekari ráðgjafar um einstök efnisatriði umhverfismatsins ef þess er óskað.

Virðingarfyllst,



Snorri Sigurðsson  
Sviðsstjóri náttúruverndarsviðs